

ผลกระทบการจำกัดสิทธิการเลือกตั้งของพระภิกษุและสามเณร

Effects of Limiting the Voting Rights of Monks and Novices

จิระพงศ์ แก้วบัว^{1*}

Jirapong Kaewbua^{1*}

¹ อาจารย์ประจำ, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Lecturer, Department of Law, Faculty of Law, Hatyai University.

* Corresponding author, E-mail: jirapong_k@hu.ac.th

บทคัดย่อ

วิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงผลกระทบการจำกัดการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของผู้เป็นภิกษุและสามเณรในประเทศไทย ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายการเลือกตั้งมาตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจำกัดสิทธิการเลือกตั้งของพระภิกษุ สามเณร มีผลกระทบดังนี้ การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 96 (1) ได้บัญญัติห้ามมิให้ผู้เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช ในวันเลือกตั้ง ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอันเป็นสิทธิทางการเมืองขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักเกณฑ์ พื้นฐานของการเลือกตั้งในรัฐเสรีประชาธิปไตย ในเรื่องหลักการออกเสียงเลือกตั้งโดยทั่วถึง และขัดต่อหลักแห่งความเสมอภาค อีกทั้งไม่เป็นไปตามตามพันธกรณีตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันไว้ จากการจำกัดสิทธิการเลือกตั้งดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบในแง่ของการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว อันได้แก่ ปัญหาการเสียสิทธิทางการเมืองอื่น ๆ จากการเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง รวมทั้งปัญหาความไม่ชัดเจนของถ้อยคำ “ภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช” และ “ในวันเลือกตั้ง” ว่าบทบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับกับบุคคลใดบ้าง และมีผลใช้บังคับเมื่อใด

ดังนั้น จึงเห็นควรแก้ไขกฎหมายเพื่อให้การรับรองการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่บุคคลซึ่งมีสถานภาพดังกล่าว

คำสำคัญ: พระภิกษุ, สามเณร

Abstract

This study aims to study the impact of restricting the exercise of voting rights by Monks and Novices. It has appeared in the Constitution of the Kingdom of Thailand and the Election Law since the change of the Government in B.E.2475(1932)

The study found that the restriction on the voting rights of monks and novices has the following impacts: The fact that Section 96 (1) of the Constitution of the Kingdom of Thailand Buoldhiot Ena 2560 (2017) prohibits monks, novices, hermits, or clergy from exercising their voting rights, which is a basic political right of citizens in a democratic regime, on election day is contrary to the basic principles of elections in a democratic state regarding the principle of universal suffrage and the principle of equality. It also does

not comply with the international legal obligations that Thailand has ratified. Such restriction on the voting rights has an impact on the enforcement of the law, namely the problem of losing other political rights from being prohibited from exercising the right to vote, as well as the problem of the unclear wording of "monks, novices, hermits, or clergy" and "on election day", as to which persons these provisions apply to and when they come into effect.

Therefore, it is appropriate to amend the law to provide recognition of voting rights for persons with such status.

Keywords: Monks, Novices

บทนำ

ประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยว ซึ่งมีการปกครองในกรอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา ภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หมายถึง การปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ตลอดจนเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนในการอยู่ร่วมกันโดยสันติ เท่าเทียมกัน คือ ได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมาย และโอกาสที่จะได้รับการบริการต่าง ๆ ในกฎหมายรัฐธรรมนูญไทย ปัจจุบันเมื่อถึงวาระการเลือกตั้งพรรคการเมืองต่าง ๆ ประชาชนทั่วประเทศต่างก็จะได้ใช้สิทธิและหน้าที่ขั้นพื้นฐานในการเลือกตั้งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่อีกมุมหนึ่งของสังคมไทย ประชาชนกลุ่มหนึ่งซึ่งมีจำนวนไม่น้อยถูกละเลยสิทธิขั้นพื้นฐานนี้ เพียงเพราะว่าบุคคลเหล่านั้น ถูกเรียกว่า “พระสงฆ์” เป็นนักบวชในพระพุทธศาสนา แต่พระสงฆ์ ก็คือประชาชนซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 5 ที่ว่า “ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน” การนับถือศาสนาในประเทศไทย มีผู้นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 92.5) รองลงมา นับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 5.4) และศาสนาคริสต์ (ร้อยละ 1.2) ที่เหลือเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ รวมทั้งผู้ที่ไม่ใช่ศาสนา (ร้อยละ 3.8) นอกจากพระภิกษุ สามเณรแล้ว ตามรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 96 บุคคลดังต่อไปนี้ถือเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (1) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช การที่รัฐธรรมนูญไทยจำกัดสิทธิการเลือกตั้งของพระภิกษุ สามเณร มีผลกระทบในการสรรหานักการเมืองไทย เนื่องจากจำนวนพระภิกษุ สามเณรในประเทศไทย มีพระภิกษุ จำนวน 251,616 รูป และสามเณร จำนวน 36,952 รูป รวมเป็น 288,568 รูป จากจำนวนดังกล่าว การที่พระภิกษุและสามเณร ถูกจำกัดสิทธิ การถือเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส) หนึ่งคนให้คำนวณโดยนำเอาจำนวนราษฎรทั้งประเทศตามทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนมีการเลือกตั้ง เฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 400 คน ซึ่งปัจจุบันประชากรหรือราษฎรทั้งประเทศประมาณ 63 ล้านคน เฉลี่ยจำนวนราษฎรต่อ ส.ส. หนึ่งคน จะได้ประมาณ 162,766 คน ถูกจำกัดสิทธินี้ทำให้เสียคะแนนไปบางส่วน แต่ในทางกลับกันในประเทศไทย มีผู้นำทางศาสนาในศาสนาอื่น เช่น อิหม่ามในศาสนาอิสลาม และบาทหลวงในศาสนาคริสต์ เป็นต้น ซึ่งไม่ได้ถูกจำกัดสิทธิการเลือกตั้งดังเช่นในศาสนาพุทธ รวมทั้งประเทศอื่น ๆ นอกเหนือจากประเทศไทย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ราชอาณาจักรภูฏาน ซึ่งเป็นประเทศที่นำถือศาสนาพุทธ และกระทรวงกลาโหมกำหนดให้พระสงฆ์ซึ่งเป็นนักบวชในพระพุทธศาสนา มีหน้าที่ต้องไปเกณฑ์ทหารในฐานะประชาชนไทยคนหนึ่ง แต่กระทรวงมหาดไทย กลับปฏิเสธสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งของพระสงฆ์ อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน การตีความสิทธิและหน้าที่ของพระสงฆ์ในฐานะประชาชนของ

กระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทยจึงขัดแย้งกัน ทั้ง ๆ ที่ต่างก็เป็นหน่วยงานของรัฐทั้งคู่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 ระบุว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” ในเมื่อพระสงฆ์และสามเณรต่างก็เป็นทั้งนักบวชในพระพุทธศาสนาและประชาชนในเวลาเดียวกัน การห้ามพระภิกษุ และสามเณรไม่ให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จึงน่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และมีขอบด้วยกฎหมาย ดังมาตรา 6 ที่ว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” เพราะการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นคนละอย่างกับการเล่นการเมือง การที่พระสงฆ์มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (ดังเช่นในประเทศพม่า) มิได้หมายความว่าพระสงฆ์จะสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (แม้ว่าประเทศพระพุทธศาสนาอย่างศรีลังกา พระสงฆ์มีสิทธิทั้งลงคะแนนเลือกตั้งและสมัครผู้แทนราษฎร และเวลานี้ก็มีพระสงฆ์ศรีลังกานั่งอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติอยู่ด้วย

ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบการจำกัดสิทธิในการเลือกตั้งของพระภิกษุ และสามเณร ขัดต่อกฎหมายหรือเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องมาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยเกี่ยวกับสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของพระภิกษุและสามเณร
2. เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลกระทบที่รัฐใช้ในการจำกัดสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของพระภิกษุและสามเณร
3. เพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของผู้เป็นภิกษุและสามเณร ที่เหมาะสมกับประเทศไทยและสอดคล้องกับศาสนาธรรมทุกศาสนาในประเทศไทย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เป็นการศึกษาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายหรือไม่ เพื่อให้เกิดสิทธิต่อประชาชนผู้อยู่ภายใต้กฎหมายและย่อมต้องได้รับการคุ้มครอง ภายใต้หลักแห่งความเสมอภาค แนวคิด และทฤษฎีในทางกฎหมายว่าด้วยอำนาจอธิปไตย ทั้งนี้เพื่อให้ทราบแนวคิดและความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้งอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย

หลักสิทธิมนุษยชนในระดับสากล

หลักสิทธิมนุษยชนเป็นสากล และไม่สามารถถ่ายโอนกันได้ (Universality & Inalienability) หมายความว่า สิทธิมนุษยชนนั้นเป็นของคนทุกคน ไม่มีพรมแดน คนทุกคนย่อมถือว่าเป็นคน ไม่ว่าอยู่ที่ไหนในโลก ไม่ว่าจะมีความเชื่อชาติสัญชาติเหล่ากำเนิดใดก็ตาม ย่อมมีสิทธิ มนุษยชนประจำตัวทุกคนไป จึงเรียกได้ว่าสิทธิมนุษยชนเป็นของคนทุกคน ไม่ว่าคน ๆ นั้น จะยากจนหรือร่ำรวย เป็นคนพิการ เป็นเด็ก เป็นผู้หญิง

1. แนวคิดเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาเท่าเทียมกัน มีสิทธิบางประการที่ติดตัวมาแต่กำเนิดจนกระทั่งถึงแก่ความตาย สิทธิดังกล่าวได้แก่สิทธิในชีวิต เสรีภาพ ในร่างกาย และความเสมอภาคซึ่งเป็นสิทธิที่ไม่อาจโอนให้แก่กันได้และใครจะล่วงละเมิดมิได้ หากมีการล่วงละเมิดก็อาจจะก่อให้เกิดอันตราย หรือกระทบกระเทือนเสื่อมเสีย

2. แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (Human Rights) การให้การยอมรับว่ามีสิทธิมนุษยชนที่แท้จริง และเป็นสากล โดยการให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

หลักการพื้นฐานของหลักประชาธิปไตย

1. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty) คือ ปัจจัยที่เชื่อว่าสังคมก่อตั้งขึ้นโดยความยินยอมของประชาชน ในการที่จะให้อำนาจอธิปไตยของสังคมส่วนรวมเข้ามาแทนที่เสรีภาพธรรมชาติ โดยทุกคนจะมีส่วนร่วมในอธิปไตยนั้น ๆ เท่าเทียมกัน ตามหลักการนี้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองที่ประชาชนเป็นทั้งผู้ปกครอง

2. หลักเสรีภาพ (Liberty) คือ ความสามารถของบุคคลในการกระทำการใด ๆ ได้ตามความประสงค์ โดยปราศจากการแทรกแซงหรือข้อจำกัดจากผู้อื่นหรือรัฐ ตราบเท่าที่การใช้เสรีภาพนั้นนั้นไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ตัวอย่างเช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการนับถือศาสนา หรือเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ

3. หลักความเสมอภาค (Equality) หลักความเสมอภาคจึงมีได้หมายถึงความเท่าเทียมกันในทุกกรณี แต่สาระสำคัญก็คือ เป็นหลักการที่เรียกร้องให้ “ต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกัน

4. หลักการปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อย (The Majority Rule With Respect to Minority Rights)

5. หลักนิติธรรม (Rule of Law)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วชิรา นาวาศรีพร (2560) ศึกษาถึงการจำกัดการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของผู้เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต และนักบวชในประเทศไทย ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายการเลือกตั้ง มาตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 จากการศึกษาพบว่า การจำกัดการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของผู้เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต และนักบวชในประเทศไทย มีสาเหตุมาจากปัจจัยด้าน (1) ศาสนธรรมของพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นลักษณะอันเป็นอุดมคติของนักบวช (2) จารีตประเพณีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยกับพระพุทธศาสนาเถรวาท (Theravada Buddhism) และ (3) ความต่อเนื่องยาวนานของการจำกัดการใช้สิทธิดังกล่าว หากได้มีสาเหตุมาจากการที่รัฐหรือชนชั้นนำได้อาศัยการจำกัดการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นเครื่องมือในการกีดกันคนบางกลุ่มบางจำพวกมิให้มีส่วนร่วมทางการเมือง ดังเช่นที่ปรากฏในประวัติพัฒนาการเกี่ยวกับสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในหลาย ๆ ประเทศ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในเชิงกฎหมายเปรียบเทียบพบว่า ปัจจุบันมีเพียงประเทศไทย เมียนมาร์ และภูฏาน เท่านั้น ที่ยังคงปรากฏบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าว ซึ่งสวนทางกับพัฒนาการของสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในทางสากลที่เป็นไปในเชิงขยายสิทธิ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้คือ ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการถูกจำกัดสิทธิในการเลือกตั้ง คือ พระภิกษุ จำนวน 50 รูป และสามเณร อายุ 18 ปี จำนวน 50 รูป ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เป็นการกำหนดตัวผู้ตอบเป็นการเฉพาะเจาะจง เพราะผู้ตอบเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้วิจัย ซึ่งบุคคลประเภทนี้เรียกว่า “ผู้ให้ข้อมูล

สำคัญ” ทั้งนี้ การเลือกตัวอย่างครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาเลือกตัวอย่างด้วยตนเอง เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาดำเนินการประมวลผลข้อมูลอันนำไปสู่การค้นพบต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยฉบับนี้ พบว่า การศึกษาสอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัย คือ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 95 บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรานี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งพระภิกษุ และสามเณร ก็เป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามมาตรานี้ครบถ้วน แต่เนื่องจากตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 96 (1) ได้มีการจำกัดสิทธิการเลือกตั้งของพระภิกษุและสามเณร โดยระบุให้พระภิกษุ สามเณร เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ตามตัวบทกฎหมายนี้ไม่ได้มีการจำกัดสิทธิการเลือกตั้งของอิหม่าม บาทหลวง หรือผู้นำศาสนาอื่นภายในประเทศ ดังนั้น จึงทำให้เกิดความเลื่อมล้ำขึ้น การที่รัฐธรรมนูญไทย พุทธศักราช 2560 จำกัดสิทธิการเลือกตั้งของพระภิกษุและสามเณร มีผลกระทบในการสรรหานักการเมืองในไทย กล่าวคือ เนื่องจากจำนวนพระภิกษุในประเทศไทย จำนวน 251,616 รูป และสามเณรที่มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 36,952 รูป รวมเป็น 288,568 รูป จากจำนวนดังกล่าว การที่พระภิกษุและสามเณร ถูกจำกัดสิทธินี้ทำให้เสียคะแนนในการสรรหานักการเมือง (สส.) เกือบ 2 ที่นั่ง เนื่องจากปัจจุบันประชากรหรือราษฎรทั้งประเทศประมาณ 63 ล้านคน เฉลี่ยจำนวนราษฎรต่อ ส.ส. หนึ่งคนจะได้ประมาณ 157,500 คน และการจำกัดสิทธิการเลือกตั้งของพระภิกษุและสามเณร ยังขัดต่อระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นหลักปกครองของไทย เมื่อพระภิกษุและสามเณร ก็เป็นประชาชนและเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 95 ดังนั้น พระภิกษุและสามเณรควรเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดังนั้นจึงควรต้องแก้ไขหรือยกเลิกบทบัญญัติจำกัดสิทธิการเลือกตั้งของพระภิกษุและสามเณร

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยข้อเสนอแนะให้ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการจำกัดสิทธิการเลือกตั้งของพระภิกษุและสามเณร กล่าวคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 96 บัญญัติให้บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (1) เป็นพระภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร มาตรา 32 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (1) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวชเพื่อให้พระภิกษุ และสามเณร เป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง และเพื่อไม่ให้มีผลกระทบดังที่กล่าวมาในบทสรุป ดังนั้นควรต้องมีการยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 96 (1) เพื่อให้พระภิกษุและสามเณร มีสิทธิในการเลือกตั้ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 32 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (1) เป็นภิกษุสามเณร นักพรต หรือนักบวช และในการเลือกตั้งควรจัดแจงให้ชัดเจนในรายละเอียดการใช้สิทธิการเลือกตั้งของพระภิกษุ สามเณร ว่าควรใช้สถานที่ไหน เวลาไหน ฯลฯ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ภิกษุ และสามเณร ในการเลือกตั้ง

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
HATYAI UNIVERSITY

เอกสารอ้างอิง

วชิรา นาวาศรีพร. (2560). ปัญหาการจำกัดการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของผู้เป็นภิกษุ สามเณร และ
นักบวช (ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.